

Vpliv rabe tal na pestrost travišč na primeru iz osrednje severne Slovenije

Impact of landuse on diversity of grasslands: a case from central-north Slovenia

FRANC BATIČ, KLEMEN ELER

Oddelek za agronomijo, Biotehniška fakulteta, UL, Jamnikarejeva 101,
1000 Ljubljana, Slovenija; franc.batic@bf.uni-lj.si

Biotsko raznovrstnost v kmetijski rabi tal predstavljajo v veliki meri trajna travišča na zelo suhih in mokrih rastiščih. Diverziteta suhih travišč je odvisna od lastnosti tal, klime, načina in trajanja kmetijske rabe. Opisana so travišča na dolomitni podlagi na območju Doliča na pobočju, kjer se na južnem pobočju izmenjujejo globoka tla (globlja od 100 cm) s plitvimi (globoka do 20 cm), na katerih je bil pred kmetijsko rabo gozd, v prvem primeru verjetno združba *Hacquetio-Fagetum*, v drugem *Erico-Pinetum*. Na teh traviščih so bile v preteklosti tudi njive, v zgornjih legah pred najmanj 70-80 leti, v srednjih še pred 50 leti in v spodnjih pred 20 leti. Strmejšje vrhnje lege so že v zaraščanju s trepetliko in belim topolom, ki ju spremljajo smreka, rdeči bor in dob. V osrednjem delu je manjši visokodebelni sadovnjak, nižje so še dvakrat na leto košena travišča. V preteklosti je bila raba kosna, s pašo v jesenskem času, ki se je prenehala pred približno 20 leti. Travišča na globokih tleh bi lahko uvrstili v skupino visokih pahovkovij, kjer je sestava bolj tipična v spodnjih legah, ki so še košene in močno spremenjena na vrhu, kjer se začenja proces zaraščanja. Na plitvih tleh prevladujejo fragmenti združb s pokončnim stoklascem, ki pa je zaradi hladne klime komaj prisoten. Raznovrstnost je zaradi ekstenzivne rabe travišč dokaj velika. Trave nikjer ne prevladujejo, delež metuljnic je povsod manjši od deleža trav. Za ohranjanja biotske raznovrstnosti so najbolj zanimive površine na plitvih tleh, kjer se pojavlja do 6 vrst kukavičnic in vrste kot so *Linum flavum* L., *Aster amellus* L., *Gentiana verna* L., *Globularia punctata* Lapeyr., *Dianthus carthusianorum* L. in še mnoge druge. Pri zaraščanju te površine hitro prekrijeta vrsti *Erica carnea* L. in *Pinus sylvestris* L.. V jesenskem aspektu se na predvsem še košenih površinah pojavljata v obilju vrsti *Euphrasia rostkoviana* Hayne. in *Gentianella aspera* (Hegetschw.&Heer) Dostal ex Skalicky). Na globljih tleh se s staranjem travišč in opuščanjem rabe večja delež šašev, kompetitivnih trav kot sta skalna glota in trstikasta stožka in delež gozdnih vrst. Iz analiziranega je razvidno, da le določen način kmetijske rabe ohranja primerne habitate za obstoj ogroženih vrst suhih travišč, ki so prav zaradi opuščanja rabe ali pa ponekod tudi zaradi gnojenja ogrožena.